

7110 *Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą

Liczba i lokalizacja powierzchni monitoringowych

Rok 2006 (monitoring podstawowy)

W roku 2006 w ramach prac nad monitoringiem podstawowym siedliska przeprowadzono badania terenowe,

- w regionie kontynentalnym – na 74 powierzchniach monitoringowych na obszarze 15 istniejących oraz proponowanych obszarów Natura 2000. Prace prowadzone były przez 9 ekspertów lokalnych w miesiącach wrzesień – październik 2006;
- w regionie alpejskim prowadzono prace na 25 powierzchniach, w 4 proponowanych obszarach Natura 2000, przez 2 ekspertów w miesiącach wrzesień-październik.

W regionie kontynentalnym 16 (Puszcza Kozienicka, Uroczyska Lasów Janowskich oraz Ostoja Przedborska), spośród 74 powierzchni, położonych było w Polsce centralnej i południowej, natomiast pozostałe w Polsce północnej. 33 powierzchnie położone są na Pomorzu natomiast 25 w Polsce północno-wschodniej.

W regionie alpejskim wszystkie (25) powierzchnie położone były w Sudetach.

Rok 2007 (monitoring podstawowy i szczegółowy)

W roku 2007 prowadzono badania następujących podtypów siedliska przyrodniczego:

W regionie kontynentalnym

- *7110–1 Niżowe torfowiska wysokie;

W regionie alpejskim

- *7110–2 Sudeckie torfowiska wysokie
- *7110-3 Karpackie torfowiska wysokie

Badania terenowe prowadziło 12 ekspertów lokalnych, na 64 stanowiskach w 19 obszarach.

Monitoring podstawowy wykonano:

- w regionie kontynentalnym, 26 stanowisk w 6 obszarach:
 - Uroczyska Puszczy Solskiej: stanowiska *Dąbrowica, Kozaki Osuchowskie 1, Kozaki Osuchowskie 2, Obary 1, Obary 2, Obary 3, Wielkie Bagno*
 - Białe Błoto: stanowiska *Białe Błoto1, Białe Błoto2, Białe Błoto3, Białe Błoto4*
 - Staniszewskie Błoto: stanowisko *Staniszewskie Błoto*
 - Przedgórze Iłżeckie: stanowiska *Barak, Lipowe Pole Plebejskie, Michałów Wiejski*
 - Olszanka stanowiska *3, 14, A, 7, 8, 9*
 - Puszcza Białowieska: stanowiska *Czerlonka, Michnówka, Głuszec, Dziedzina, Skupowo*
- w regionie alpejskim, 8 stanowisk w 2 obszarach:
 - Torfowiska Orawsko-Nowotarskie: stanowiska *Baligówka. Za Lasem Kaczmarka, Puścizna Wlk. Przymiarki, Puścizna Jasiowska, Bór na Czerwonym*
 - Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika: stanowiska *Torfowisko pod Śnieżnikiem I, Torfowisko pod Śnieżnikiem II*

Monitoring szczegółowy wykonano:

- w regionie kontynentalnym, 23 stanowiska w 8 obszarach:
 - Uroczyska Lasów Janowskich: stanowiska *Imielty Ług1, Imielty Ług2, Lipa*
 - Jeziora Szczecineckie: stanowiska *Brzezińskie Bagno, Kusowo1, Kusowo2, Kusowo3*
 - Słowińskie Błoto: stanowiska *Słowińskie Błoto1, Słowińskie Błoto2*
 - Dolina Słupi: stanowiska *Borzytuchowski Kociołek, Godzierz Duża, Małe Sitno*
 - Puszcza Kozienicka: stanowiska *Helenowski Ług, Dąbrowa Kozłowska*
 - Ostoja Augustowska: stanowiska *Jezioro Malona, Nożegry, Pogorzelec*
 - Pojezierze Sejneńskie: stanowiska *Bobrowe Bagno, Żegarskie Bagno, Kozióren*
 - Puszcza Rominicka: stanowiska *Botkuny II, Kramnik, Mechacz*
- w regionie alpejskim, 7 stanowisk w 3 obszarach:
 - Karkonosze: stanowiska *Na Kopie, Pod Kamiennikiem, Pod Smogornia*
 - Torfowiska Gór Izerskich: stanowiska *Pod Wysoką Kopą, Torfowisko Młyńskie, Wręgi Wschodnie*

- Torfowisko pod Zieleńcem: stanowisko *Topieliska*.

Rok 2008 (monitoring szczegółowy i zintegrowany)

Monitoring zintegrowany wykonano:

- w regionie kontynentalnym, 11 stanowisk w 3 obszarach:
 - Uroczyska Puszczy Drawskiej: stanowiska *Torfowisko Sarbinowo*, *Torfowisko przy Płociowym*, *Torfowisko Linkowo*, *Torfowisko Konotop*
 - Ostoja Knyszyńska: stanowiska *Gorbacz*, *Zubrowy ług*, *Waliby*, *Supraśl*
 - Ostoja Poleska stanowisko *Durne Bagno1*, *Durne Bagno2*, *Torfowisko przy jeziorze Moszne*
- w regionie aplejskim, 7 stanowisk w 2 obszarach:
 - Torfowiska Orawsko-Nowotarskie: stanowiska *Łysa Puścizna*, *Puścizna Mała*, *Puścizna Wielka*
 - Bieszczady: stanowiska *Dźwiniacz*, *Litmirz*, *Tarnawa Niżna*, *Wołosate*

Monitoring szczegółowy wykonano:

- w regionie kontynentalnym, 3 stanowiska w 1 obszarze:
 - Ostoja Przedborska: stanowiska *Gnieździska1*, *Gnieździska2*, *Ruda*.

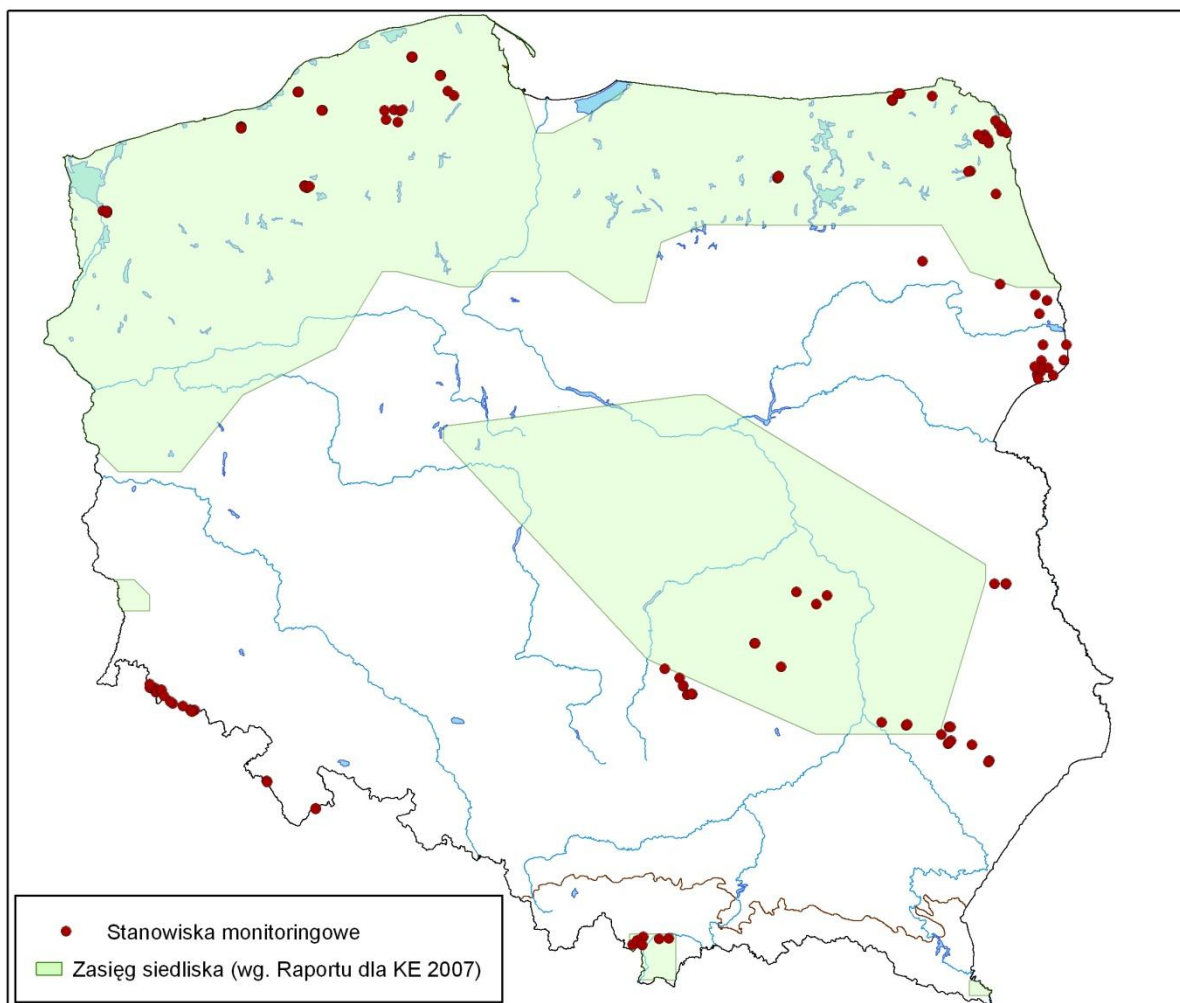

Tabela 1. Łączna liczba stanowisk i obszarów objęta monitoringiem

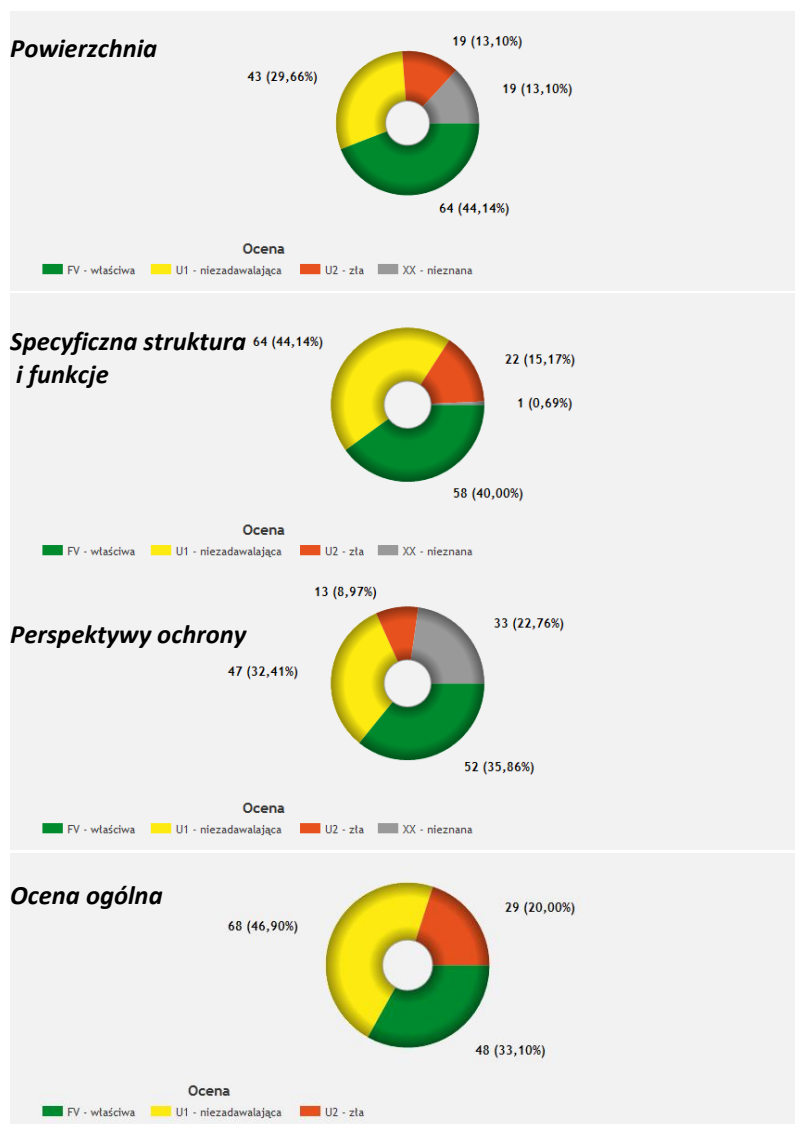
WYNIKI MONITORINGU

2006	2007		2008		Razem
Podstawowy (liczba obszarów/ liczba stanowisk)	Podstawowy (liczba obszarów/ liczba stanowisk)	Szczegółowy (liczba obszarów/ liczba stanowisk)	Szczegółowy (liczba obszarów/ liczba stanowisk)	Zintegrowany (liczba obszarów/ liczba stanowisk)	
19/99	8/34	11/30	1/3	3/11	42/177

Rozmieszczenie powierzchni generalnie pozostaje w zgodzie z koncentracją i rozmieszczeniem siedliska na terenie kraju, oddając jednocześnie jego regionalną i wysokościową zmienność.

Wyniki

REGION KONTYNENTALNY

Wynik ogólny i reprezentatywność badań terenowych:

WYNIKI MONITORINGU

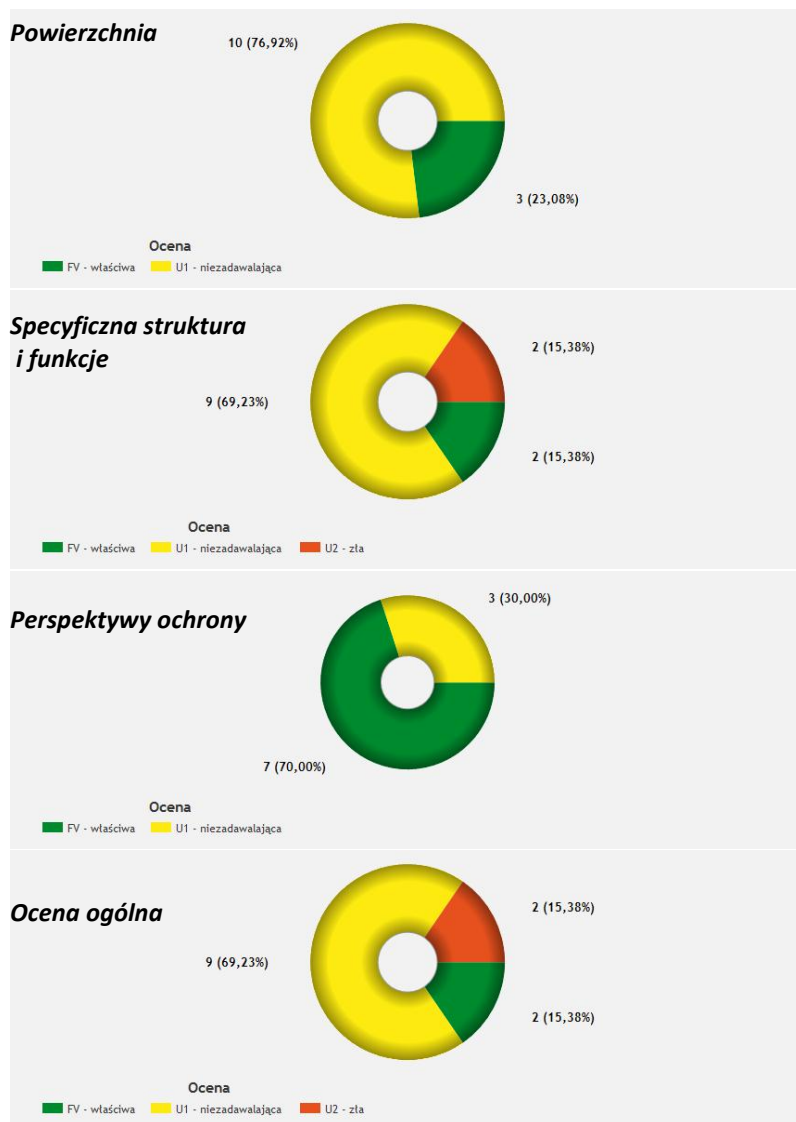
Dotychczasowa ocena: **U2 (U2, U2, U1)**. Liczba badanych stanowisk jest **wystarczająca**, by podać reprezentatywne wyniki dla regionu biogeograficznego. Niewątpliwie należy prowadzić dalsze badania stanu tego siedliska przyrodniczego. Wstępna ocena ogólna: **U1 (U1, U1, U1)**. Najgorzej oceniano parametr „specyficzna struktura i funkcja”. Wynika z tego, że albo w czasie sporządzania raportu w roku 2007 stan tego siedliska został osądzony zbyt surowo; albo też może wskazywać na stopniową poprawę stanu tego siedliska. Należy zauważyć, że prowadzi się obecnie w Polsce liczne projekty związane z ochroną tego cennego siedliska przyrodniczego i niewątpliwie, przynajmniej w niektórych regionach stan tego siedliska się rzeczywiście poprawia.

Spośród wskaźników specyficznej struktury i funkcji najgorzej oceniano: odpowiednie uwodnienie, melioracje odwadniające, obecność krzewów i drzew na kopułach.

Główne zagrożenia: dalsze odwadnianie torfowisk (może to być konsekwencja wcześniejszych melioracji), ekspansja drzew (głównie sosny) i krzewów

Wskazania ochronne: ochrona czynna – blokowanie starych rowów odwadniających, podniesienie poziomu wody na torfowiskach, usuwanie drzew i krzewów z kopuły torfowisk ; ochrona bierna – ściśle przestrzeganie zakazu eksploatacji torfu

REGION ALPEJSKI

Wynik ogólny i reprezentatywność badań terenowych:

Dotychczasowa ocena: U1 (U1, U1, U1). Liczba badanych stanowisk jest **wystarczająca**, by podać reprezentatywne wyniki dla regionu biogeograficznego. Niewątpliwie należy prowadzić dalsze badania stanu tego siedliska przyrodniczego. Wstępna ocena ogólna: **U1 (U1, U1, FV)**. Najgorzej oceniano parametr „specyficzna struktura i funkcja”. Wyjątkowo dobrze oceniono parametr „perspektywy ochrony”, co wynika z faktu iż torfowiska wysokie są w regionie alpejskim skoncentrowane w dwóch obszarach – w Bieszczadach, gdzie są m.in. chronione w ramach parku narodowego oraz rezerwatów przyrody oraz na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich, gdzie utworzono obszar Natura 2000. Badania terenowe potwierdzają wcześniejszą diagnozę stanu tego siedliska, a w odniesieniu do parametru „perspektywy ochrony” prowadzą do bardziej optymistycznych wniosków.

Spośród wskaźników specyficznej struktury i funkcji najgorzej oceniano: odpowiednie uwodnienie, melioracje odwadniające, obecność krzewów i drzew na kopułach.

Główne zagrożenia: dalsze odwadnianie torfowisk (może to być konsekwencja wcześniejszych melioracji), ekspansja drzew (głównie sosny) i krzewów

WYNIKI MONITORINGU

Wskazania ochronne: ochrona czynna – blokowanie starych rowów odwadniających, podniesienie poziomu wody na torfowiskach, usuwanie drzew i krzewów z kopuły torfowisk ; ochrona bierna – ścisłe przestrzeganie zakazu eksploatacji torfu

MONITORING PODSTAWOWY

Tabela 1. Suma wyników w obszarach, w roku 2006

	Region kontynentalny (74 stanowiska w 15 obszarach)	Region alpejski (25 stanowisk w 4 obszarach)
1. Powierzchnia siedliska w obszarze	FV – 2 U1 – 10 U2 - 3	FV – 2 U1 – 1 U2 - 1
2. Specyficzna struktura i funkcje w tym:	FV – 2 U1 – 11 U2 - 2	FV – 2 U1 – 2
a. Gatunki charakterystyczne	FV – 12 U1 - 3	FV – 4
b. Gatunki inwazyjne i ekspansywne	FV – 7 U1 – 7 XX – 1	FV – 2 U1 – 2
c. Odpowiednie uwodnienie	FV – 5 U1 – 9 U2 - 1	FV – 2 U1 – 2
d. Struktura powierzchni torfowiska (obecność dolinek i kęp)	FV – 12 U1 – 3	FV – 3 U1 – 1
e. Zachowanie strefy okrajkowej	FV – 6 U1 – 5 U2 – 2 XX - 2	FV – 4
f. Pozyskanie torfu przez miejscową ludność	FV – 13 U1 – 2	FV – 4
g. Przemysłowe pozyskanie torfu	FV – 14 U1 – 1	FV – 4
h. Melioracje odwadniające	FV – 4 U1 – 11	FV – 2 U1 – 1 U2 - 1
i. Obecność krzewów i drzew na kopułach	FV – 2 U1 – 12 U2 – 1	FV – 3 U2 – 1
j. Eutrofizacja	FV – 12 U1 – 3	FV – 3 U1 – 1
3. Perspektywy ochrony	FV – 4 U1 – 9 U2 – 1 XX - 1	FV – 2 XX - 1
4. Ocena ogólna	U1 – 12 U2 - 3	FV – 1 U1 - 3

Tabela 2. Suma wyników w obszarach, w roku 2007

	Region kontynentalny (26 stanowisk w 6 obszarach)	Region alpejski (8 stanowisk w 2 obszarach)
--	---	---

WYNIKI MONITORINGU

		obszarach)
1. Powierzchnia siedliska w obszarze	FV - 4 U2 - 2	FV - 1 U1 - 1
2. Specyficzna struktura i funkcje w tym:	FV - 2 U1 - 2 U2 - 2	FV - 1 U1 - 1
a. Charakterystyczna kombinacja florystyczna	FV - 5 U1 - 1	FV - 2
b. Obce gatunki inwazyjne	FV - 3 U1 - 2 U2 - 1	FV - 2
c. Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV - 4 U1 - 1 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1
d. Odpowiednie uwodnienie	FV - 4 U1 - 2	FV - 1 U1 - 1
e. Struktura powierzchni torfowiska (obecność dolinek i kęp)	FV - 3 U1 - 2 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1
f. Pozyskanie torfu	FV - 5 U1 - 1	FV - 1 U1 - 1
g. Melioracje odwadniające	FV - 3 U1 - 2 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1
h. Obecność drzew i krzewów	FV - 2 U1 - 2 U2 - 2	FV - 1 U1 - 1
3. Perspektywy ochrony	FV - 3 U1 - 3	FV - 1 U1 - 1
4. Ocena ogólna	FV - 2 U1 - 2 U2 - 2	FV - 1 U1 - 1

MONITORING SZCZEGÓŁOWY

Tabela 3. Suma wyników na stanowiskach, w roku 2007 i 2008

	2007		2008	
	Region kontynentalny (23 stanowiska w 8 obszarach)	Region alpejski (7 stanowisk w 3 obszarach)	Region kontynentalny (14 stanowiska w 4 obszarach)	Region alpejski (7 stanowisk w 2 obszarach)
1. Specyficzna struktura i funkcje w tym:	FV - 5 U1 - 14 U2 - 4	FV - 4 U1 - 3	FV - 10 U1 - 3 U2 - 1	FV - 2 U1 - 4 U2 - 1
a. Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	FV - 19 U1 - 3 U2 - 1	FV - 6 U1 - 1	FV - 12 U1 - 1 U2 - 1	FV - 7
b. Gatunki charakterystyczne	FV - 20 U1 - 3	FV - 7	FV - 11 U1 - 2 U2 - 1	FV - 3 U1 - 4
c. Gatunki dominujące	FV - 15 U1 - 7 U2 - 1	FV - 3 U1 - 4	FV - 9 U1 - 4 U2 - 1	FV - 3 U1 - 3 U2 - 1

WYNIKI MONITORINGU

d. Pokrycie i struktura gatunkowa torfowców	FV - 15 U1 - 7 U2 - 1	FV - 5 U1 - 2	FV - 7 U1 - 6 U2 - 1	FV - 3 U1 - 4
e. Obce gatunki inwazyjne	FV - 21 U1 - 1 U2 - 1	FV - 7	FV - 11 U1 - 2 U2 - 1	FV - 2 U1 - 3 U2 - 2
f. Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV - 18 U1 - 4 U2 - 1	FV - 5 U2 - 2	FV - 12 U1 - 2 U2 - 1	FV - 2 U1 - 3 U2 - 1
g. Struktura powierzchni torfowiska (obecność dolinek i kęp)	FV - 14 U1 - 7 U2 - 3	FV - 5 U1 - 1	FV - 10 U1 - 2 U2 - 2	FV - 3 U1 - 3 U2 - 1
h. Obecność krzewów i drzew	FV - 6 U1 - 14 U2 - 3	FV - 5 U1 - 2	FV - 3 U1 - 8 U2 - 3	FV - 2 U1 - 3 U2 - 2
i. Stopień uwodnienia	FV - 17 U1 - 4 U2 - 2	FV - 5 U1 - 2	FV - 11 U1 - 2 U2 - 1	FV - 2 U1 - 4 U2 - 1
j. Pozyskanie torfu	FV - 21 U1 - 2	FV - 7	FV - 12 U1 - 1 U2 - 1	FV - 4 U1 - 3
k. Melioracje odwadniające	FV - 15 U1 - 8	FV - 3 U1 - 3 U2 - 1	FV - 9 U1 - 3 U2 - 2	U1 - 7
2. Ocena ogólna	FV - 5 U1 - 14 U2 - 4	FV - 4 U1 - 3	FV - 7 U1 - 6 U2 - 1	FV - 2 U1 - 4 U2 - 1

MONITORING ZINTEGROWANY

Tabela 4. Suma wyników w obszarach (wyniki na stanowiskach - patrz tabela 3!)

	Torfowiska Orawsko- Nowotarski e PLH120016	Bieszczady PLC 180001	Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Ostoja Knyszyńsk a PLH 200006	Ostoja Poleska PLH 060013	Suma ocen
Liczba stanowisk	3	4	4	4	3	
1. Powierzchnia siedliska w obszarze	U1	U1	U1	U1	U1	U1 - 5
2. Specyficzna struktura i funkcje w tym:	U1	U1	FV	FV	FV	FV - 3 U1 - 2
a. Gatunki charakterystyczne	FV	FV	FV	FV	FV	FV - 5
b. Obce gatunki inwazyjne i ekspansywne	U1	U2	FV	FV	FV	FV - 3 U1 - 1 U2 - 1
c. Odpowiednie uwodnienie	U1	U1	FV	U1	U1	FV - 1 U1 - 4
d. Struktura powierzchni torfowiska (obecność dolinek i kęp)	U1	U1	FV	FV	FV	FV - 3 U1 - 2
e. Zachowanie strefy	U2	FV	-	-	-	FV - 1

WYNIKI MONITORINGU

okrajkowej						U2 - 1
f. Pozyskanie torfu przez miejscową ludność	U1	FV	FV	U1	FV	FV - 3 U1 - 2
g. Przemysłowe pozyskanie torfu	U1	FV	FV	FV	FV	FV - 4 U1 - 1
h. Melioracje odwadniające	U1	FV	FV	U1	FV	FV - 3 U1 - 2
i. Obecność drzew i krzewów	U2	U2	U1	U1	U1	U1 - 3 U2 - 2
j. Eutrofizacja	FV	FV	-	-	-	FV - 2
3. Perspektywy ochrony	U1	U1	U1	U1	U1	U1 - 3
4. Ocena ogólna	U1	U1	U1	U1	FV	FV - 1 U1 - 4

Analiza wyników - ocena stanu zachowania siedliska w kraju

Torfowiska wysokie stanowią ok. 4,3% powierzchni wszystkich torfowisk w Polsce, co daje powierzchnię ok. 50 tys. ha. Wg różnych szacunków, zaledwie 1%-2% z nich to torfowiska „żywe”. Największą koncentrację torfowisk wysokich charakteryzuje się północna część Polski.

Obecność torfowisk wysokich ściśle związana jest z wielkością opadów oraz temperaturą. W Polsce przebiega naturalna granica zasięgu tego siedliska, dlatego nawet niewielkie zmiany klimatyczne (obniżona wartość opadów, wzrost temperatury), a w szczególności działalność człowieka powodują szybkie ich zanikanie. W warunkach naturalnych torfowiska wysokie (żywe) w postaci otwartych mszarów należą do siedlisk stosunkowo stabilnych, utrzymujących się w niezmienionej postaci nawet przez kilka tysięcy lat.

Uzyskane wyniki w ramach monitoringu podstawowego, szczegółowego jak też zintegrowanego wykazały, że:

- **ponad 20% wszystkich badanych stanowisk i obszarów pozostawało w stanie zadowalającym - FV,**
- **ok. 60% badanych stanowisk i obszarów pozostawało w stanie niezadowalającym - U1,**
- **w stanie zły - U2, pozostawało nieco poniżej 20% wszystkich stanowisk i obszarów.**

W obrębie poszczególnych regionów biogeograficznych torfowiska wysokie są zdecydowanie lepiej zachowane w regionie alpejskim.

Bezpośrednim zagrożeniem dla torfowisk wysokich była i wciąż jest ich eksploatacja. Tylko nieliczne spośród nich nie noszą znamion pozyskania torfu. O ile, pozyskanie torfu przez miejscową ludność, na przestrzeni ostatnich lat, praktycznie zanikło, to wciąż istnieją realne zagrożenia związane z ich eksploatacją na skalę przemysłową.

WYNIKI MONITORINGU

Kolejnym czynnikiem zagrażającym torfowiskom wysokim jest powszechnie obserwowany spadek poziomu wód gruntowych. Mają one szczególne znaczenie dla „podtrzymywania” poziomu i hamowania odpływu wód opadowych z torfowisk.

Kolejnym czynnikiem mającym istotny wpływ na torfowiska wysokie jest dopływ biogenów wraz z opadami atmosferycznymi. Obecnie zjawisko to wydaje się być słabo zauważalne, ale w przyszłości może nasilać się.

Torfowiska wysokie w naszej strefie geograficznej, w toku naturalnej sukcesji, ulegają przekształceniu w ekosystemy leśne – bory bagienne. Proces ten jednak, jak wskazują badania stratygraficzne, przebiegał bardzo wolno. Obecnie zarastanie torfowisk wysokich przez fitocenozy leśne przebiega wyjątkowo szybko.

W specyficznych warunkach górskich, istotnym zagrożeniem dla torfowisk wysokich jest również gospodarka leśna w bezpośrednim ich sąsiedztwie. Wskazywane czynniki zagrażające torfowiskom wysokim to wycinka drzew w ich sąsiedztwie prowadząca do inicjowania procesów erozji oraz budowa szlaków komunikacyjnych zmieniających warunki hydrologiczne torfowisk położonych na stokach.

Ocena stanu zagrożeń i czynników wpływających na stan siedliska

MONITORING PODSTAWOWY

Tabela 5. Suma ocen oddziaływań w obszarach

Kod i rodzaj oddziaływania	Suma ocen oddziaływań (wszystkie negatywne)			
	2006		2007	
	Region kontynentalny (łącznie 15 obszarów)	Region alpejski (łącznie 4 obszary)	Region kontynentalny (łącznie 6 obszarów)	Region alpejski (łącznie 2 obszary)
100 - uprawa (w sąsiedztwie)				C-2
120 - nawożenie	C - 1			
160 – gospodarka leśna	A – 1 C - 4	C – 1		C-2
161 - zalesianie		B – 1 C - 1		
166 - usuwanie martwych i umierających drzew				C-1
167 – eksploatacja lasu bez odnawiania	C - 1			
250 – pozyskiwanie roślin	B – 2 C - 3	C – 1	B-1 C-1	C-1
290 - inne (zbieranie, kolekcjonowanie poroży)			C-1	
310 – wydobywanie torfu	A – 1 C - 1		A-1	A-1
311 – ręczne wycinanie torfu	C - 2			
312 – mechaniczne usuwanie torfu	A - 1			
409 – inne typy zabudowy		C - 1		
412 - składowisko przemysłowe			B-1	
420 – odpady, ścieki	C - 4			
421 – pozbywanie się odpadów z gosp.	C - 3			

WYNIKI MONITORINGU

dom.				
500 – sieć transportowa	C - 1			
501 – ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	B - 1	C - 2		
502 – drogi, szosy	C - 1	A - 1 B - 1 C - 1	C-1	
511 - linie energetyczne			C-1	
622 - turystyka	C - 1			
624 – turystyka górską		C - 1		
690 - inne (penetracja przyrodników)				C-1
702 – emisja transgranicznych zanieczyszczeń powietrza		C - 3	B-1	
750 – globalne ocieplenie klimatu		C - 1		
800 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie ogólnie	A - 2		A-1 B-1 C-2	
802 – osuszanie terenów	A - 2		A-1	
810 - odwadnianie	A - 1 B - 4	B - 1 C - 2		
900 – erozja tunelowa		C - 1		
900 – erozja powierzchniowa		C - 1		
950 – ewolucja biocenotyczna	C - 2 B - 1	C - 1		
976 – szkody wyrządzane przez zwierzyńę łowną	C - 3	C - 1		
990 – inne naturalne procesy	C - 3			

MONITORING SZCZEGÓŁOWY

Tabela 6. Suma ocen oddziaływań na stanowiskach; negatywne, obojętne - (0), pozytywne (+) w roku 2007.

Kod i rodzaj oddziaływania	2007	
	Region kontynentalny (łącznie 23 stanowiska)	Region alpejski (łącznie 8 stanowisk)
120 - nawożenie	C-1	
160 - gospodarka leśna	B(0)-1 B-1 C-1 C(+)-1	
164 - wycinka lasu		C-1
167 - eksploatacja lasu bez odnawiania	C(+)-1	
250 - pozyskiwanie roślin	B-5 C-4	
310 - wydobywanie torfu	C-1	
311 - ręczne wycinanie torfu	C(0)-1 C-1	
420 - odpady, ścieki	C-5	
421 - pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	C-3	
424 - inne odpady	C-2	
501 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		B-1 C(0)-1

WYNIKI MONITORINGU

502 - drogi, szosy		B-2 C-1
622 - turystyka piesza	C(0)-2	
720 - nadmierne wydeptywanie	C-1	
800 - melioracje wodne	A-1 B-3	
810 - odwadnianie	B-2 C-2	B-1 C-4
850 - modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie		C-1
900- erozja (tunelowa)		B(0)-1
900 - erozja (powierzchniowa)		C-2
900 - erozja (boczna rzek)		C(0)-2
930 - zatopienie	B(+)-1	
950 - ewolucja biocenotyczna	A-1 B-5 C-1	C-1
976 - szkody wyrządzane przez zwierzynę łowną	C(+)-2	C-3
990 - inne naturalne procesy	B-1 C(+)-6	

WYNIKI MONITORINGU

Tabela 7. Suma ocen oddziaływań na stanowiskach (monitoring szczegółowy i zintegrowany); negatywne, obojętne - (0), pozytywne (+) w roku 2008.

Kod i rodzaj oddziaływania		Suma wystąpień oddziaływania w obszarach (liczba stanowisk)					
		Region alpejski		Region kontynentalny			
		Torfowiska Orawsko- Nowotarskie (3)	Bieszczady (4)	Puszcza Drawska (4)	Ostoja Knyszyńska (4)	Ostoja Poleska (3)	Ostoja Przedborska (3)
151	usuwanie żywopłotów i zagajników		A(+)-3				
160	gospodarka leśna, ogólnie				C-2		
161	zalesianie	C-1					
165	usuwanie podszytu					B(+)-2	
250	Pozyskiwanie / usuwanie roślin - ogólnie	B(+)-1 C(+)-1 C(+)-1			C(0)-3		
310	wydobywanie torfu			C(+)-1			
311	ręczne wycinanie torfu	B-2 C-1					
312	mechaniczne usuwanie torfu	A-1					A-1
501	ścieżki, szlaki			B-1		B-1 C-1	
502	drogi, szosy		B-1		B(0)-1		
622	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		A(0)-1				
800	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie						A-1
802	osuszanie terenów				C-2		
810	Odwadnianie	B-1 C-2	C(0)-3				
950	Ewolucja biocenotyczna	A-1 C-3	A-4				
954	Inwazja gatunku						B-1
990	inne naturalne procesy			B-1 C(+)-2		B-1	

MONITORING ZINTEGROWANY

Tabela 8. Suma ocen oddziaływań w obszarach; negatywne, obojętne - (0), pozytywne (+) w roku 2008

Kod i rodzaj oddziaływania		Suma wystąpień oddziaływania	
		Region alpejski (2/7)	Region kontynentalny (3/11)
151	usuwanie żywopłotów i zagajników	A(+)-1	
160	gospodarka leśna		A(+)-1 C-1
161	zalesianie	C-1	
165	usuwanie podszytu		B(+)-1
250	Pozyskiwanie / usuwanie roślin - ogólnie	B(+)-1	B(+)-1 C-1
311	ręczne wycinanie torfu	B-1	
312	mechaniczne usuwanie torfu	A-1	
501	ścieżki, szlaki piesze i rowerowe		C-1
502	drogi, szosy		B(0)-1
622	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	A(0)	
802	osuszanie terenów		C-1
810	Odwadnianie	C(0)-1 C-1	
950	Ewolucja biocenotyczna	A-2	
954	inwazja gatunku		C(+)-1
990	inne naturalne procesy		A(+)-1 C-1

Spośród czynników antropogenicznych i biotycznych wpływających lub mogących mieć wpływ na stan siedliska do najistotniejszych zaliczyć należy:

w regionie kontynentalnym

- zmianę stosunków wodnych przejawiającą się prowadzonymi melioracjami, odwodnieniami i osuszaniem torfowisk. Bez względu na upływ czasu większość powstałych systemów melioracyjnych funkcjonuje do dzisiaj i skutecznie odwadnia torfowiska. Odwodnienie i osuszenie torfowisk inicjuje cały szereg niekorzystnych zmian zachodzących w siedlisku poczynając od zmian w strukturze poprzez podniesienie trofii do ekspansji i zarastania przez fitocenozy leśne. Praktycznie wszystkie spośród torfowisk wysokich noszą ślady prowadzonych w przeszłości melioracji, duża część z nich wciąż jest skutecznie odwadniana.
- eksploatację torfu, raczej w przeszłości prowadzoną na większą skalę obecnie tylko w nielicznych obiektach ale niestety na przemysłową skalę.
- ewolucję biocenotyczną. Proces ewolucji torfowisk wysokich prowadzi do powolnego przekształcania się w zbiorowiska leśne – bory bagienne. Obserwowany obecnie proces zarastania torfowisk wysokich przez zbiorowiska leśne tylko po części wynika z naturalnego procesu sukcesji. Głównym czynnikiem odpowiedzialnym za szybkie tempo wkraczania borów bagiennych na torfowiska wysokie są zmiany wywołane działalnością człowieka.

WYNIKI MONITORINGU

- pozyskiwanie roślin - głównie zbioru żurawiny. Zjawisko to raczej ma niewielki wpływ na siedlisko aczkolwiek lokalnie może istotnie wpływać na roślinność torfowisk
- pozbywanie się odpadów. W większości przypadków zagrożenie związane jest z nielegalnym wysypywaniem śmieci pochodzących z gospodarstw domowych. Jako takie raczej nie stanowią istotnego zagrożenia aczkolwiek pogarszają walory estetyczne

w regionie alpejskim:

- zmianę stosunków wodnych przejawiającą się prowadzonymi melioracjami, odwodnieniami i osuszaniem torfowisk. Bez względu na upływ czasu większość powstałych systemów melioracyjnych funkcjonuje do dzisiaj i skutecznie odwadnia torfowiska. Odwodnienie i osuszenie torfowisk inicjuje cały szereg niekorzystnych zmian zachodzących w siedlisku począwszy od zmian w strukturze poprzez podniesienie trofii do ekspansji i zarastania przez fitocenozy leśne. Praktycznie wszystkie spośród torfowisk wysokich noszą ślady prowadzonych w przeszłości melioracji, duża część z nich wciąż jest skutecznie odwadniana.
- drogi i szosy. Istotne zagrożenie, szczególnie w obszarach górskich bowiem często powodują fragmentację siedliska, inicjują procesy erozji oraz zaburzają warunki hydrologiczne.
- ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe. Bezpośrednio wpływają na roślinność torfowisk (wydeptywanie) mogą również inicjować proces erozji.
- różne typy erozji. Torfowiska położone na stokach szczególnie narażone są na procesy erozji wywoływane zarówno spływami powierzchniowymi wody, jak też przepływającymi przez nie ciekami (erozja boczna).
- gospodarkę leśną. Czynniki coraz rzadziej wpływający negatywnie na torfowiska (od kilku, kilkunastu lat raczej nie prowadzi się zalesiania torfowisk i w związku z tym również nie prowadzi się prac melioracyjnych), ale z uwagi na potencjalne zagrożenia dla lasów gospodarczych znajdujących się w sąsiedztwie szkodnikami wtórnymi często dochodzi do sytuacji usuwania drzew martwych i obumierających. Usuwanie ich ciężkim sprzętem prowadzi do zniszczenia powierzchni torfowiska, a szlaki zrywkowe mogą przyczyniać się do uruchamiania procesu erozji.
- szkody wyrządzane przez zwierzyńnię łowną, polegające głównie na wydeptywaniu i odłanianiu nagiego torfu. Lokalnie przyczynia się do zniszczenia niewielkich fragmentów torfowisk, jednak w niektórych przypadkach ma również pozytywne skutki gdyż tworzy liczne mikrosiedliska dla niektórych gatunków roślin (np. rosiczka, widłaczek torfowy).

Wskazania ochronne

Wyniki monitoringu wskazują, że tylko ok. 20% wszystkich „żywych” torfowisk wysokich w Polsce charakteryzuje się stanem zadowalającym. Stanowią one zaledwie znikomą część wszystkich torfowisk wysokich, które jeszcze kilkadziesiąt lat wstecz można było zakwalifikować do siedliska 7110. Podjęcie pilnych działań zmierzających do ochrony „resztek” krajowych zasobów siedliska wydają się być rzeczą niepodlegającą dyskusji. Większość z torfowisk wysokich kwalifikujących się do siedliska 7110 została już objęta ochroną prawną niemniej jednak aktywną ochronę prowadzi się w zaledwie niewiele znaczącej części. Podstawowe działania ochronne (blokowanie nadmiernego odpływu wody, ograniczanie transpiracji roślinności leśnej) wydają się być dość proste, a jednak wciąż należą do rzadkości nawet w obrębie obszarów chronionych. Być może jest

WYNIKI MONITORINGU

to spowodowane złymi zapisami prawnymi, szczególnie prawa budowlanego, które w tej kwestii wymaga pilnej zmiany.